

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 9. juli 2009

om opstilling af miljøkriterier for tildeling af Fællesskabets miljømærke til serviceydelsen overnatning

(meddelt under nummer K(2009) 5619)

(EØS-relevant tekst)

(2009/578/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1980/2000 af 17. juli 2000 om en revideret ordning for tildeling af et EF-miljømærke⁽¹⁾, særlig artikel 6, stk. 1, andet afsnit,

efter høring af Den Europæiske Unions Miljømærkenævn, og

ud fra følgende betragtninger:

(1) I forordning (EF) nr. 1980/2000 fastsættes det, at Fællesskabets miljømærke kan tildeles et produkt, som besidder egenskaber, der giver det mulighed for i væsentlig grad at bidrage til forbedringer i forbindelse med vigtige miljøforhold.

(2) Forordning (EF) nr. 1980/2000 foreskriver, at der for hver produktgruppe fastsættes specifikke miljømærkekriterier på grundlag af kriterier udarbejdet af Den Europæiske Unions Miljømærkenævn.

(3) Forordningen foreskriver endvidere, at miljømærkekriterierne og de krav til vurdering og verifikation, der er knyttet til kriterierne, skal gennemgås i god tid inden udløbet af gyldighedsperioden for de kriterier, der er specificeret for hver produktgruppe.

(4) Der er i henhold til forordning (EF) nr. 1980/2000 foretaget en rettidig gennemgang af miljøkriterierne og de krav til vurdering og verifikation, der er fastsat i Kommissionens beslutning 2003/287/EF af 14. april 2003 om opstilling af miljøkriterier for tildeling af Fællesskabets miljømærke til serviceydelsen overnatning⁽²⁾. Miljøkriterierne og de tilhørende krav til vurdering og verifikation gælder til den 31. oktober 2009.

(5) På baggrund af gennemgangen er det hensigtsmæssigt at tage hensyn til den videnskabelige udvikling og udviklingen på markedet ved at ændre definitionen af produktgruppen og fastsætte nye miljøkriterier.

(6) Miljøkriterierne og de tilhørende krav til vurdering og verifikation bør gælde i fire år efter vedtagelsen af denne beslutning.

(7) For serviceydelsen overnatning bør miljøkriterierne opdeles i obligatoriske og valgfrie kriterier.

(8) For at tage højde for, at mikrovirksomheder som defineret i Kommissionens henstilling 2003/361/EF af 6. maj 2003 om definitionen af mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder⁽³⁾ har begrænsede ressourcer, og for, at de har særlig stor betydning inden for denne produktgruppe, bør der gives adgang til yderligere nedsættelser end dem, der allerede er fastsat i forordning (EF) nr. 1980/2000 og i Kommissionens beslutning 2000/728/EF af 10. november 2000 om fastsættelse af gebyrer for behandling af ansøgninger om EF-miljømærket samt de årlige gebyrer⁽⁴⁾, artikel 1 og 2, jf. artikel 5 i samme beslutning.

⁽¹⁾ EFT L 237 af 21.9.2000, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 102 af 24.4.2003, s. 82.

⁽³⁾ EUT L 124 af 20.5.2003, s. 36.

⁽⁴⁾ EFT L 293 af 22.11.2000, s. 18.

- (9) Beslutning 2003/287/EF bør derfor erstattes.
- (10) Der bør indføres en overgangsperiode for tjenesteudbydere, som har modtaget Fællesskabets miljømærke for serviceydelsen overnatning på grundlag af kriterierne i beslutning 2003/287/EF, så de har tilstrækkelig tid til at tilpasse deres tjenesteydelser i overensstemmelse med de nye kriterier og krav. Tjenesteudbydere bør også kunne vælge at forelægge ansøgninger enten på grundlag af kriterierne i beslutning 2003/287/EF eller på grundlag af kriterierne i nærværende beslutning, indtil gyldigheden af førstnævnte beslutning ophører.
- (11) Foranstaltningerne i denne beslutning er i overensstemmelse med udtalelse fra det udvalg, der er nedsat ved artikel 17 i forordning (EF) nr. 1980/2000 —
- a) Den skal være omfattet af produktgruppen »serviceydelsen overnatning«.
- b) Den skal opfylde alle kriterierne i afdeling A i bilaget til denne beslutning.
- c) Den skal overholde et tilstrækkeligt antal kriterier anført i afdeling B i bilaget for at kunne opnå det fornødne antal point, jf. stk. 2 og 3.
2. Betingelsen i stk. 1, litra c), er opfyldt, hvis serviceydelsen overnatning opnår mindst 20 point for hovedserviceydelsen.
3. Hvis ejeren eller udbyderen af serviceydelsen overnatning også udbyder ydelserne i det følgende, forhøjes pointtallene i stk. 2 med det anførte antal point:

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. Produktgruppen »serviceydelsen overnatning« skal omfatte tilrådighedsstillelse mod betaling af et indendørs overnatningssted i passende indrettede lokaler med minimum en seng, der som hovedydelse tilbydes turister, rejsende og logerende.

Serviceydelsen overnatning kan omfatte levering af mad og drikke, fitness- og fritidsaktiviteter og/eller grønne områder.

2. I forbindelse med denne beslutning omfatter levering af mad og drikke morgenmad, fitness- og fritidsaktiviteter eller -faciliteter omfatter saunaer, svømmebassiner og alle andre lignende faciliteter, der findes på overnatningsstedets område, og de grønne områder omfatter parker og haver, som gæsterne har adgang til.

3. I denne beslutning forstås ved mikrovirksomheder de virksomheder, der er defineret i henstilling 2003/361/EF.

Artikel 2

1. Serviceydelsen overnatning skal opfylde alle følgende betingelser for at få tildelt Fællesskabets miljømærke for serviceydelsen overnatning (»miljømærket«) efter forordning (EF) nr. 1980/2000:

- a) tre point for levering af mad og drikke
- b) tre point for grønne/udendørs områder, som gæsterne har adgang til
- c) tre point for fritids/fitnessaktiviteter eller fem point, hvis fritids-/fitnessaktiviteten er et wellnesscenter.

Artikel 3

1. Når en mikrovirksomhed ansøger om miljømærket til serviceydelsen overnatning, nedsættes ansøgningsgebyret som en undtagelse fra artikel 1, stk. 3, i beslutning 2000/728/EF, med 75 % uden mulighed for anden nedsættelse.

2. For mikrovirksomheder sættes det årlige mindstegebyr for anvendelse af miljømærket til 100 EUR som en undtagelse fra artikel 2, stk. 5, første punktum, i beslutning 2000/728/EF.

3. Den årlige omsætning for alle overnatningsydelser beregnes ved at gange salgsprisen med antallet af overnatninger og reducere resultatet med 50 %. Salgsprisen er den gennemsnitlige pris, gæsten betaler for overnatningen og alle serviceydelser, som ikke koster ekstra.

4. Nedsættelserne af minimumsbeløbet for det årlige gebyr som omhandlet i artikel 2, stk. 6-10, i beslutning 2000/728/EF, finder anvendelse.

Artikel 4

Miljøkriterierne for produktgruppen »serviceydelsen overnatning« og de krav til vurdering og verifikation, der er knyttet til disse kriterier, gælder i fire år efter vedtagelsen af denne beslutning.

Artikel 5

Til administrative formål er kodenumeret for produktgruppen »serviceydelsen overnatning« »025«.

Artikel 6

Beslutning 2003/287/EF ophæves.

Artikel 7

1. Ansøgninger om tildeling af miljømærket inden for produktgruppen »serviceydelsen overnatning«, der er indgivet inden datoen for denne beslutnings vedtagelse, vurderes i overensstemmelse med betingelserne i beslutning 2003/287/EF.

2. Ansøgninger om miljømærket inden for produktgruppen »serviceydelsen overnatning«, der indgives efter datoen for denne

beslutnings vedtagelse, men senest den 31. oktober 2009, kan enten baseres på kriterierne i beslutning 2003/287/EF eller på kriterierne i nærværende beslutning.

Disse ansøgninger bedømmes ud fra de kriterier, de er baseret på.

3. Hvis miljømærket tildeles på grundlag af en ansøgning, der er vurderet efter kriterierne i beslutning 2003/287/EF, kan det anvendes i tolv måneder efter datoen for denne beslutnings vedtagelse.

Artikel 8

Denne beslutning er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 9. juli 2009.

På Kommissionens vegne
Stavros DIMAS
Medlem af Kommissionen

BILAG

GENERELLE FORHOLD

Sigtet med kriterierne

Sigtet med kriterierne er at mindske de væsentligste miljøpåvirkninger i de tre faser af serviceydelsen overnatningslivscyklus (indkøb, ydelse af servicen og affald). De sigter navnlig mod at:

- begrænse energiforbruget
- begrænse vandforbruget
- begrænse affaldsproduktionen
- fremme anvendelsen af vedvarende ressourcer og mindre miljøbelastende stoffer
- fremme kommunikation og oplysning om miljøet.

Vurderings- og verifikationskrav

De specifikke vurderings- og verifikationskrav er anført direkte under hvert kriterium i afdeling A og B. Der kan eventuelt anvendes andre testmetoder og -standarder end dem, der er anført ved de enkelte kriterier, hvis disse accepteres som ligeværdige af det ansvarlige organ, der skal vurdere ansøgningen. Når ansøgeren skal fremlægge erklæringer, dokumentation, analyse- og testresultater eller andet belæg for, at kriterierne opfyldes, er det underforstået, at dette kan stamme fra ansøgeren og/eller dennes leverandør(er) og/eller deres leverandør(er) osv. alt efter omstændighederne.

De ansvarlige organer foretager inspektioner på stedet, før de giver tilladelse.

De ansvarlige organer kan om nødvendigt kræve underbyggende dokumentation og foretage uafhængig verifikation. I den periode, tilladelsen gælder, overvåger de ansvarlige organer, at kriterierne overholdes.

Det anbefales, at de ansvarlige organer tager hensyn til gennemførelsen af anerkendte miljøledelsesordninger som EMAS eller ISO 14001, når de bedømmer ansøgninger og overvåger overholdelsen af kriterierne. (*Bemærk:* Det er ikke et krav at gennemføre sådanne ledelsesordninger.)

Generelle krav

Det er en forudsætning for at ansøge om miljømærket, at ansøgeren opfylder gældende forskrifter på fællesskabs-, nationalt og lokalt plan. Der skal navnlig være sikkerhed for følgende:

- 1) Det fysiske anlæg skal være opført lovligt og opfylde alle gældende love og bestemmelser for det område, hvor det er anlagt, navnlig regler om beskyttelse af landskab og biodiversitet.
- 2) Det fysiske anlæg skal opfylde Fællesskabets samt nationale og lokale love og bestemmelser om energiøkonomi, vandressourcer, spildevandsbehandling og -afledning, affaldsindsamling og -bortskaffelse, eftersyn og vedligeholdelse af udstyret samt sikkerhed og sundhed.
- 3) Virksomheden skal være operationel og registreret efter nationale og/eller lokale forskrifter, og dens personale skal være beskæftiget og forsikret i overensstemmelse med loven.

AFDELING A

OBLIGATORISKE KRITERIER OMHANDLET I ARTIKEL 2, STK. 1**ENERGI****1. El fra vedvarende energikilder**

Mindst 50 % af elforbruget til alle formål skal dækkes af vedvarende energikilder som defineret i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/77/EF ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EFT L 283 af 27.10.2001, s. 33.

Dette kriterium gælder ikke for overnatningssteder, som ikke har adgang til et marked, hvor der udbydes energi fra vedvarende energikilder.

Bindende kontraktvilkår (f.eks. om strafgebyrer), der gælder i mindst to år ved leverandørskift, kan regnes for ikke at give adgang til et marked, hvor der udbydes elektricitet fra vedvarende energikilder.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge en erklæring fra elleverandøren (eller kontrakten med denne) med angivelse af den eller de vedvarende energikilders art, den procentvise andel af den leverede elektricitet, der stammer fra vedvarende energikilder, i givet fald dokumentation om den anvendte kedel (varmegenerator) og angivelse af den højeste procentvise andel, der kan leveres. I henhold til direktiv 2001/77/EF forstås ved vedvarende energikilder: vedvarende, ikke-fossile energikilder (vind, sol, geotermi, bølge- og tidevandsenergi, vandkraft, biomasse, lossepladsgas, gas fra rensningsanlæg og biogas). Har overnatningsstedet ikke adgang til et marked, hvor der udbydes energi fra vedvarende energikilder, skal der vedlægges dokumentation for anmodningen om vedvarende energi.

2. Kul og svære olier

Hverken svære olier med et svovlindhold højere end 0,1 % eller kul må anvendes som energikilde. Kul til pyntekaminer er ikke omfattet af dette kriterium.

Dette kriterium gælder kun for overnatningssteder med eget varmeanlæg.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og oplyse, hvilke energikilder der anvendes.

3. Virkningsgrad og varmeproduktion

Hvis der installeres ny varmeproduktionskapacitet i miljømærkets gyldighedsperiode, skal det være en højeffektiv kraftvarmehenhed (jf. definitionen i artikel 3 i og bilag III til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/8/EF ⁽¹⁾), en varmepumpe eller en effektiv kedel. Er det sidste tilfældet, skal virkningsgraden for en sådan kedel være firestjernet (cirka 92 % ved 50 °C og 95 % ved 70 °C) målt som anvist i Rådets direktiv 92/42/EØF ⁽²⁾, eller i henhold til relevante produktstandarder og regulativer for kedler, der ikke er omfattet af dette direktiv.

Eksisterende varmtvandskedler, der anvender flydende eller luftformigt brændsel, jf. definitionen i direktiv 92/42/EØF, skal mindst opfylde standarder for virkningsgrad på trestjernet niveau som anført i direktivet. Eksisterende kraftvarmehenheder skal være i overensstemmelse med definitionen på højeffektiv kraftvarmeproduktion i direktiv 2004/8/EF. Virkningsgraden for kedler, der ikke er omfattet af direktiv 92/42/EØF ⁽³⁾, skal være i overensstemmelse med fabrikantens instruktioner og med nationale og lokale forskrifter om virkningsgrad, men en virkningsgrad på under 88 % accepteres ikke for sådanne eksisterende kedler (medmindre det er biomassekedler).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge en teknisk specifikation fra de ansvarlige for salget og/eller vedligeholdelsen af kedlen, med angivelse af dens virkningsgrad.

4. Klimaanlæg

Klimaanlæg, der købes i den periode, hvor miljømærket er gyldigt, skal som minimum have energieffektivitetsklasse A som fastsat i Kommissionens direktiv 2002/31/EF ⁽⁴⁾, eller en tilsvarende energieffektivitet.

Bemærk: Dette kriterium gælder ikke for klimaanlæg, der også kan benytte andre energikilder, for luft til vand- og vand til vand-apparater, eller for enheder med en ydelse (køleeffekt) på mere end 12 kW.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge tekniske specifikationer fra fabrikanten eller de faglærte teknikere, der er ansvarlige for installationen, salget og/eller vedligeholdelsen af klimaanlægget.

⁽¹⁾ EUT L 52 af 21.2.2004, s. 50.

⁽²⁾ EFT L 167 af 22.6.1992, s. 17.

⁽³⁾ I artikel 3 i direktiv 92/42/EØF udelukkes følgende kedeltyper: varmtvandskedler, som kan anvende forskellige slags brændsel, herunder fast brændsel, gennemstrømningsvandvarmere til fremstilling af varmt brugsvand, kedler, som anvender brændsel, der i egenskaber afviger væsentligt fra gængse flydende og gasformige brændsler (industrielt spildgas, biogas mv.), komfurer og apparater, som hovedsagelig er beregnet til opvarmning af det rum, hvori de er installeret, og som samtidig, men accessorisk, tjener til at forsyne centralvarmeanlæg og brugsvandsinstallationer med varmt vand.

⁽⁴⁾ EFT L 86 af 3.4.2002, s. 26.

5. Bygningernes energieffektivitet

Overnatningsstedet skal opfylde de nationale og lokale forskrifter om bygningers energieffektivitet og energimæssige ydeevne.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge en energiattest som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/91/EF ⁽¹⁾ eller, hvis den nationale implementering ikke omfatter en sådan attest, resultaterne af et energisyn udført af en uafhængig ekspert i bygningers energimæssige ydeevne.

6. Vinduesisolering

Alle vinduer i opvarmede og/eller klimatiserede værelser og fællesrum skal være varmeisoleret i passende omfang i overensstemmelse med de lokale forskrifter og stedets klima; de skal desuden være lydisoleret i passende omfang.

Alle vinduer i opvarmede og/eller klimatiserede værelser og fællesrum, der tilføjes eller renoveres, efter at overnatningsstedet har fået tildelt Fællesskabets miljømærke, skal være i overensstemmelse med direktiv 2002/91/EF (artikel 4, 5 og 6) og med Rådets direktiv 89/106/EØF ⁽²⁾ og de dertilhørende nationale tekniske gennemførelsesbestemmelser.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge en erklæring fra en faglært tekniker om, at kriteriet er opfyldt, med angivelse af varmetransmissionstal (U-værdi). For vinduer, der opfylder direktiv 2002/91/EF, skal ansøgeren forelægge energiattesten eller, hvis den nationale implementering ikke omfatter en sådan attest, en erklæring fra entreprenøren.

7. Slukning af varme- eller klimaanlæg

Hvis varme- eller klimaanlægget ikke slukkes automatisk, når vinduer åbnes, skal der forefindes let tilgængelige oplysninger, der minder gæsten om at lukke vinduet eller vinduerne, hvis varme- eller klimaanlægget er tændt. Enkeltanlæg til opvarmning og/eller klimatisering, der anskaffes efter tildelingen af Fællesskabets miljømærke, skal automatisk slukkes, når vinduer åbnes.

Dette kriterium gælder kun for overnatningssteder med varme- og/eller klimaanlæg.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og i givet fald forelægge gæsteinformationens ordlyd.

8. Slukning af belysning

Hvis lyset i værelser ikke slukkes automatisk, skal der forefindes let tilgængelige oplysninger, som minder gæsterne om at slukke lyset, når værelset forlades.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og redegøre for informationsprocedurerne.

9. Lavenergipærer

a) Mindst 80 % af alle pærer på overnatningsstedet skal være energieffektivitetsklasse A, jf. Kommissionens direktiv 98/11/EF ⁽³⁾. Lamper, hvis fysiske egenskaber ikke tillader brug af lavenergipærer, er ikke omfattet af dette krav.

b) Hvor lyset kan forventes at være tændt i mere end fem timer om dagen, skal alle pærer være energieffektivitetsklasse A, jf. direktiv 98/11/EF. Lamper, hvis fysiske egenskaber ikke tillader brug af lavenergipærer, er ikke omfattet af dette krav.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at begge dette kriteriums dele er opfyldt, og oplyse energieffektivitetsklassen for de anvendte pærer.

⁽¹⁾ EFT L 1 af 4.1.2003, s. 65.

⁽²⁾ EFT L 40 af 11.2.1989, s. 12.

⁽³⁾ EFT L 71 af 10.3.1998, s. 1.

10. Udendørs opvarmningsapparater

Overnatningsstedet må kun bruge apparater, der drives med vedvarende energikilder, til at opvarme udendørsområder som f.eks. rygehjørner eller spiseområder.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og oplyse hvilke energikilder der anvendes for apparater, der drives med vedvarende energikilder.

VAND

11. Vandgennemstrømningen i vandhaner og brusere

Den gennemsnitlige vandgennemstrømning i vandhaner og brusehoveder, bortset fra vandhaner til badekar og køkkenvaske, må ikke overstige 9 liter pr. minut.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge relevant dokumentation, herunder en redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder kriteriet.

12. Affaldsspande på toiletter

Der skal være en affaldsspand på alle toiletter, og gæsten skal opfordres til at benytte affaldsspanden i stedet for toilettet til det affald, der egner sig hertil.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og fremlægge dokumentation om gæsteinformation.

13. Skylning af urinaler

Urinaler skal være forsynet med automatisk (tidsbegrænset) eller manuel skylning, således at der ikke er nogen kontinuerlig skylning.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og fremlægge dokumentation om de installerede urinaler.

14. Udskiftning af håndklæder og lagner

Gæsterne skal underrettes om overnatningsstedets miljøpolitik ved ankomsten. Det skal i denne forbindelse anføres, at lagner og håndklæder i værelser udskiftes, når gæsten selv beder om det, og ellers med den hyppighed, der er fastsat i overnatningsstedets miljøpolitik eller foreskrevet ved lov og/eller nationale bestemmelser. Dette gælder kun for overnatningssteder, hvor ydelsen omfatter udlevering af håndklæder og/eller lagner.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og fremlægge dokumentation for, hvordan gæsterne informeres, og hvordan overnatningsstedet opfylder gæsternes ønsker.

15. Korrekt spildevandsafledning

Overnatningsstedet skal underrette gæsterne og personalet om den rette brug af spildevandsafledningen for at undgå, at den forurennes med stoffer, der kan hindre, at spildevandet renses som foreskrevet i den kommunale spildevandsplan og Fællesskabets regler. Har kommunen ingen spildevandsplan, skal overnatningsstedet udlevere en liste over de stoffer, der ikke må bortskaffes med spildevandet ifølge Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/118/EF ⁽¹⁾.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge relevant dokumentation (spildevandsplanen, hvis den findes, og information til gæster og personale).

⁽¹⁾ EUT L 372 af 27.12.2006, s. 19.

DESINFEKTIONSMIDLER

16. Desinfektionsmidler

Desinfektionsmidler må kun bruges, hvor det er nødvendigt af hensyn til lovfæstede hygiejnekrav.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge en angivelse af, hvor og hvornår der benyttes desinfektionsmidler.

AFFALD

17. Affaldssortering foretaget af gæster

Gæsterne skal orienteres om, hvordan og hvor de kan sortere affald efter de bedste lokale eller nationale systemer inden for de områder, som overnattingsstedet hører under. Der skal forefindes containere til kildesortering i værelserne, eller inden for en kort afstand.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge relevant dokumentation for informationen til gæsterne og en angivelse af containernes placering på overnattingsstedet.

18. Affaldssortering

Affaldet skal sorteres i de kategorier, som de lokale eller nationale affaldshåndteringsanlæg kan håndtere særskilt; der skal udvises særlig omhu med farligt affald, som skal frasorteres, indsamles og bortskaffes særskilt, jf. listen i Kommissionens beslutning 2000/532/EF ⁽¹⁾; affaldet skal bortskaffes på en hensigtsmæssig måde. Listen omfatter tonere, tryksværte, køleudstyr og elektrisk udstyr, batterier, lavenergipærer, lægemidler, fedtstoffer/olie samt elektriske apparater som specificeret i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/96/EF ⁽²⁾ og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/95/EF ⁽³⁾.

Hvis den lokale myndighed ikke tilbyder særskilt indsamling og/eller bortskaffelse af sorteret affald, skal overnattingsstedet skrive til den og give udtryk for, at det er parat til at sortere affald, og at det er betænkelig ved manglen på særskilt indsamling og/eller bortskaffelse. Hvis den lokale myndighed ikke tilbyder bortskaffelse af farligt affald, tilvejebringer ansøgeren hvert år en erklæring fra den lokale myndighed om, at der ikke er etableret et system til bortskaffelse af farligt affald.

Anmodningen til de lokale myndigheder om at etablere særskilt affaldsindsamling og/eller -bortskaffelse skal gentages hvert år.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og anføre, hvilke affaldskategorier de lokale myndigheder modtager, og/eller hvilke kontrakter der er indgået herom med private foretagender. Ansøgeren skal i givet fald fremlægge den pågældende erklæring for den lokale myndighed hvert år.

19. Engangsprodukter

Medmindre det er foreskrevet i lovgivningen, må der ikke bruges toiletartikler som shampoo og sæbe i engangsemballage (emballage, der ikke kan genfyldes) eller andre ikke-genanvendelige produkter som badehætter, børster eller neglefile. Foreskriver lovgivningen, at sådanne engangsprodukter skal stilles til rådighed, skal ansøgeren tilbyde gæsterne begge løsninger og ved passende oplysning tilskynde dem til at bruge de produkter, der kan bruges igen og igen.

Engangskopper og -glas mv., -tallerkner og -bestik må kun bruges, hvis de er lavet af fornyelige råstoffer og er bioned-brydelige og komposterbare efter EN 13432.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge relevant dokumentation, der redegør for, hvordan kriteriet er opfyldt (herunder lovkrav om brug af engangsprodukter), samt sammenhængende dokumentation for brugen af emballage, der kan genfyldes, og i givet fald informationerne til gæsterne herom med tilskyndelse til brug af produkter, der kan bruges igen og igen.

For at påvise, at engangskopper og -glas mv., -tallerkner og -bestik opfylder dette kriterium, skal der vedlægges dokumentation for, at EN 13432 efterleves.

⁽¹⁾ EFT L 226 af 6.9.2000, s. 3.

⁽²⁾ EFT L 37 af 13.2.2003, s. 24.

⁽³⁾ EFT L 37 af 13.2.2003, s. 19.

20. Morgenmadsemballage

Medmindre lovgivningen foreskriver andet, må portionspakninger hverken bruges til morgenmad eller til anden levering af mad og drikke; de eneste undtagelser er smørbare mejeriprodukter (f.eks. smør, margarine og smøreost), chokoladesmør, jordnøddesmør samt diæt- eller diabetikermarmelade og -syltetøj.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder det, sammen med en liste over produkter, der sælges i portionspakninger, og den lovgivning, hvori det foreskrives.

ANDRE YDELSER

21. Røgfrie fællesrum

Der skal være et område for ikke-rygere i alle fællesrum.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt.

22. Kollektiv transport

Gennem overnatningsstedets primære kommunikationsmiddel skal gæsterne og personalet have let adgang til oplysninger om, hvordan man kan komme til og fra stedet med kollektiv trafik. Er der ingen egnede kollektive trafikforbindelser, skal der oplyses om andre miljøvenlige transportmuligheder.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge kopier af informationsmaterialet.

LEDELSE

Ansøgere med et miljøledelsessystem, der er registreret i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 761/2001⁽¹⁾ eller certificeret efter ISO 14001, opfylder automatisk nedenstående kriterier for ledelsen, bortset fra kriterium 27, 28 og 29 (dataindsamling og oplysning/information). For sådanne ansøgere verificeres overensstemmelsen med disse kriterier via EMAS-registreringen eller ISO 14001-certificeringen.

23. Eftersyn og vedligeholdelse af kedler og klimaanlæg

Kedler og klimaanlæg skal efterses og vedligeholdes mindst en gang om året — eller hyppigere, hvis loven kræver det, eller der er behov for det — af kvalificerede fagfolk i henhold til gældende CEI-standarder og nationale standarder, hvor sådanne finder anvendelse, eller i henhold til producentens instrukser.

For klimaanlæg skal vedligeholdelsen (kontrol for lækage og reparation) udføres som foreskrevet i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 842/2006⁽²⁾ efter følgende planer, som afhænger af anlæggets indhold af f-gasser (flourholdige drivhusgasser):

- mindst hver tolvte måned, når anlægget indeholder 3 kg f-gasser eller mere (dette gælder ikke for udstyr med hermetisk lukkede systemer, der er mærket som sådan og indeholder mindre end 6 kg f-gasser)
- mindst hver syvte måned for anlæg, der indeholder 30 kg f-gasser eller mere
- mindst hver tredje måned for anlæg, der indeholder 300 kg f-gasser eller mere.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at alle dette kriteriums dele er opfyldt, og forelægge en beskrivelse af kedlerne og vedligeholdelsesprogrammet for disse samt nærmere oplysninger om de personer/virksomheder, der udfører vedligeholdelsen, og hvad der kontrolleres under eftersynet.

⁽¹⁾ EFT L 114 af 24.4.2001, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 161 af 14.6.2006, s. 1.

For klimaanlæg, der indeholder 3 kg f-gasser eller mere, skal ansøgeren fremlægge dokumentation for mængden og typen af f-gasser i anlægget, eventuelle påfyldte mængder og mængder, der er opsamlet under eftersyn, vedligeholdelse og endelig bortskaffelse, samt oplyse identiteten på den virksomhed eller tekniker, der har udført eftersyn eller vedligeholdelse, og datoer for og resultater af lækagekontrol; endelig skal ansøgeren fremlægge relevante informationer, der specifikt identificerer særskilt udstyr med mere end 30 kg f-gasser.

24. Politik og miljøprogram

Ledelsen skal have opstillet en miljøpolitik, og den skal udarbejde en enkel miljøpolitisk erklæring og et præcist handlingsprogram for at sikre, at miljøpolitikken føres ud i livet.

Hvert andet år udpeges mål i handlingsprogrammet for miljøindsatsen på områderne energi, vand, kemikalier og affald under hensyntagen til de valgfrie kriterier og de indsamlede data, når der foreligger sådanne. Der udpeges en person, der handler som overnatningsstedets miljøforvalter og har til opgave at træffe de nødvendige foranstaltninger og nå målene. Miljøpolitikken skal være offentligt tilgængelig. Der skal tages hensyn til gæsternes bemærkninger og tilbagemeldinger, som indsamles ved hjælp af spørgeskemaer.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge en kopi af miljøpolitikken eller miljøerklæringen og handlingsprogrammet samt procedurerne, hvormed gæsternes bemærkninger tages i betragtning.

25. Uddannelse af personalet

Overnatningsstedet skal informere og uddanne personalet, herunder med skriftlige procedurer eller manualer, for at sikre, at miljøforanstaltningerne gennemføres og opmærksomheden øges om miljøvenlig adfærd. Der skal navnlig lægges vægt på følgende emner:

Energibesparelse

— Personalet skal oplæres i, hvordan man sparer på energien.

Vandbesparelse

— Personalet skal oplæres i at føre daglig kontrol med, om der er synlige lækager, og i givet fald gøre det nødvendige for at standse dem.

— Blomster og udendørsarealer skal normalt vandes, før solen kommer højt på himlen, eller efter solnedgang, når regionale eller klimatiske forhold gør det hensigtsmæssigt.

— Personalet skal underrettes om overnatningsstedets politik for kriterium 14 om udskiftning af håndklæder, og instrueres i, hvordan det efterleves.

Kemiske stoffer

— Personalet skal oplæres i, hvordan man undgår at overskride den anbefalede dosis af rengøringsmidler og desinfektionsmidler, der er anført på emballagen.

Affald

— Personalet skal oplæres i at indsamle, sortere og bortskaffe affald i de affaldskategorier, som de lokale eller nationale affaldshåndteringsanlæg kan håndtere særskilt, jf. kriterium 18.

— Personalet skal oplæres i at indsamle, sortere og bortskaffe farligt affald på forsvarlig vis, jf. listen i beslutning 2000/532/EF og definitionen i kriterium 18.

Nyt personale skal gennemgå en passende oplæring inden for fire uger efter ansættelsen, og mindst en gang om året skal hele personalet deltage i et relevant kursus.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge nærmere oplysninger om uddannelsesprogrammet og dets indhold samt en angivelse af, hvilke medarbejdere der har modtaget hvilken form for uddannelse og hvornår. Ansøgeren skal desuden forelægge kopier af procedurer og meddelelser til personalet om alle de nævnte emner.

26. Oplysninger til gæsterne

Overnatningsstedet skal oplyse gæsterne, herunder konferencedeltagere, om sin miljøpolitik, herunder sikkerheds- og brandvænsaspekter, og opfordre dem til at medvirke til dens gennemførelse. Oplysningerne til gæsterne skal orientere dem om, hvad der gøres for at gennemføre miljøpolitikken, og om Fællesskabets miljømærke. Oplysningerne skal udleveres til gæsterne ved receptionen sammen med et spørgeskema, hvor de kan tilkendegive deres mening om miljøforholdene på overnatningsstedet. Der skal være synlige meddelelser til gæsterne med opfordring til at støtte miljømålsætningerne, navnlig i fællesrum og værelser.

Oplysningsindsatsen skal for de enkelte områder omfatte følgende:

Energi

- Gæsterne orienteres om slukning af varme- og klimaanlæg og lys som omhandlet i kriterium 7 og 8.

Vand og spildevand

- I badeværelser skal der findes egnet information til gæsten om, hvordan vedkommende kan hjælpe overnatningsstedet med at mindske vandforbruget.
- Gæsterne skal opfordres til at gøre personalet opmærksom på eventuelle lækager.
- På toiletter skal der være opslag om, at affald skal i affaldsspenden og ikke i toiletkummen.

Affald

- Gæsterne skal oplyses om overnatningsstedets politik for affaldsminimering og om brug af kvalitetsprodukter i stedet for engangs- og portionsprodukter, og de bør tilskyndes til at bruge produkter, der kan bruges igen og igen, også hvor loven måtte foreskrive, at engangsartikler skal stilles til rådighed.
- De skal oplyses om, hvordan og hvor de kan sortere affald efter de lokale eller nationale systemer på områder, der hører til overnatningsstedet, og hvor de kan skaffe sig af med deres farlige stoffer.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge en kopi af de skilte og opslag, der giver oplysninger til gæsterne, samt redegøre for procedurerne for uddeling og indsamling af spørgeskemaet samt for, hvilken fremgangsmåde der benyttes for at udnytte besvarelserne.

27. Data om energi- og vandforbrug

Overnatningsstedet skal have procedurer for indsamling og overvågning af data om det samlede energiforbrug (kWh), elforbrug og andre energikilder (kWh) og vandforbrug (liter).

Dataene indsamles så vidt muligt månedligt og mindst årligt for overnatningsstedets åbningssæson og udtrykkes også som forbrug pr. overnatning og pr. m² indendørs areal.

Overnatningsstedet skal hvert år indberette resultaterne til det ansvarlige organ, der har vurderet ansøgningen.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge en beskrivelse af procedurerne. Som en del af ansøgningen skal ansøgeren forelægge data om det ovennævnte forbrug som minimum for de seneste seks måneder (hvis tallene foreligger), og derefter skal disse data forelægges hvert år for foregående år eller åbningssæson.

28. Indsamling af andre data

Overnatningsstedet skal have procedurer for indsamling og overvågning af data om kemikalieforbruget udtrykt i kg og/eller liter med angivelse af, om produktet er koncentreret, og de producerede affaldsmængder (liter og/eller kg usorteret affald).

Dataene indsamles så vidt muligt månedligt og mindst årligt og udtrykkes også som forbrug eller produktion pr. overnatning og pr. m² indendørs areal.

Overnatningsstedet skal hvert år indberette resultaterne til det ansvarlige organ, der har vurderet ansøgningen.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge en beskrivelse af procedurerne. Som en del af ansøgningen skal ansøgeren forelægge data om det ovennævnte forbrug som minimum for de seneste seks måneder (hvis tallene foreligger), og derefter skal disse data forelægges hvert år for foregående år eller åbningsæson. Ansøgeren skal specificere ydelserne og anføre, om der vaskes tekstiler på stedet.

29. Oplysninger på miljømærket

Miljømærkets rubrik 2 skal indeholde følgende tekst:

»Dette overnatningssted gør en aktiv indsats for at udnytte vedvarende energikilder, spare på energi og vand, mindske affaldsproduktionen og forbedre det lokale miljø.«

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge en prøve på, hvordan mærket vil blive benyttet, og erklære, at dette kriterium er opfyldt.

AFDELING B

VALGFRIE KRITERIER OMHANDLET I ARTIKEL 2, STK. 1 OG 2

Hvert kriterium i denne afdeling er tildelt en værdi udtrykt i point eller brøkdele af point. For at kunne kvalificere sig til miljømærket skal serviceydelsen overnatning opnå mindst 20 point.

Den samlede pointsum øges med 3 point for hver af følgende yderligere serviceydelser, hvis disse tilbydes under overnatningsstedets ledelse eller ejerskab:

- levering af mad og drikke (herunder morgenmad)
- fritids/fitnessaktiviteter, herunder saunaer, svømmebassiner og alle andre faciliteter af den art på overnatningsstedets område. Består fritids/fitnessaktiviteterne i et wellnesscenter, øges pointsummen med 5 point i stedet for 3 point
- grønne/udendørs områder, herunder parker og haver, som gæsterne har adgang til.

ENERGI

30. El fra vedvarende energikilder (op til 4 point)

Overnatningsstedet skal have et elproduktionssystem baseret på solceller, biomasse, lokal vand- eller vindkraft eller geotermi, som bidrager med mindst 20 % af det samlede årlige elforbrug (2 point).

Overnatningsstedet tilfører elnettet et nettooverskud af elektricitet fra vedvarende energikilder (2 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med dokumentation for solcelle-, biomasse-, vandkraft- eller vindenergisystemet eller det geotermiske system og data om både dets potentielle og dets faktiske produktion samt dokumentation for tilførsel og udtag af el fra elnettet som bevis for et eventuelt tilført elnettoverskud fra vedvarende energikilder til nettet.

31. Energi fra vedvarende energikilder (op til 2 point)

Mindst 70 % af det samlede energiforbrug til rumopvarmning eller -køling og opvarmning af varmt brugsvand kommer fra vedvarende energikilder (1,5 points, 2 point, hvis 100 % af overnatningsstedets energi til dette formål dækkes af vedvarende energikilder).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med data om energiforbruget til rumopvarmning og opvarmning af varmt brugsvand samt dokumentation for, at mindst 70-100 % af denne energi kommer fra vedvarende energikilder.

32. Kedelvirkningsgrad (1,5 point)

Overnatningsstedet skal have en kedel mærket med fire stjerner som defineret i direktiv 92/42/EØF.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære og dokumentere, at kriteriet er opfyldt.

33. NO_x-emissioner fra kedler (1,5 point)

Kedler skal være af klasse 5 i henhold til EN 297 prA3-standarden om regulering af NO_x-emissioner, og udledningerne skal ligge under 60 mg NO_x/kWh (kondensationsgaskedler) eller under 70 mg NO_x/kWh (andre kondensationsgaskedler med en nominel effekt på 120 kW).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med en rapport eller tekniske specifikationer fra de faglærte teknikere, som er ansvarlige for salget og/eller vedligeholdelsen af kedlerne.

34. Fjernvarme (1,5 point)

Overnatningsstedet opvarmes med effektiv fjernvarme, der med henblik på tildeling af miljømærket defineres som følger:

Varmeproduktion sker enten i højeffektive kraftvarmeanheder, jf. direktiv 2004/8/EF, og ethvert af de instrumenter, som Kommissionen har vedtaget på grundlag af dette direktiv, eller i kedler, som kun producerer varme, med en effektivitet, der svarer til eller overstiger den gældende referenceværdi, der er fastsat i Kommissionens beslutning 2007/74/EF⁽¹⁾.

Herudover gælder følgende:

Fjernvarmenettets distributionsledninger skal opfylde de gældende CEN-standarder for sådanne fjernvarmeledninger.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med dokumentation for tilkoblingen til fjernvarmenettet.

35. Kombineret kraftvarme (1,5 point)

Overnatningsstedets el og varme skal leveres af en højeffektiv kraftvarmeanhed, jf. direktiv 2004/8/EF. Hvis overnatningsstedet selv har en sådan kombineret kraftvarmeanhed, skal dens produktion dække mindst 70 % af det samlede el- og varmeforbrug. Produktionen beregnes i overensstemmelse med metoden i direktiv 2004/8/EF.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med dokumentation for det kombinerede kraftvarmeværk.

36. Varmepumpe (op til 2 point)

Overnatningsstedet skal have en varmepumpe til opvarmning og/eller klimatisering (1,5 point). Overnatningsstedet skal have en varmepumpe, som er tildelt Fællesskabets miljømærke eller et andet ISO type I-miljømærke (2 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med dokumentation for varmepumpen.

⁽¹⁾ EUT L 32 af 6.2.2007, s. 183.

37. Varmegenvinding (op til 1,5 point)

Overnatningsstedet har et varmegenvindingssystem for en (1 point) eller to (1,5 point) af følgende kategorier: kølesystemer, ventilatorer, vaskemaskiner, opvaskemaskiner, svømmebassin(er) og/eller sanitært spildevand.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med dokumentation for varmegenvindingssystemerne.

38. Termostatregulering (1,5 point)

Temperaturen skal kunne reguleres individuelt i hvert fællesrum og hvert gæsteværelse.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med dokumentation for termostatreguleringssystemet.

39. Energisyn af bygninger (1,5 point)

Overnatningsstedet får to gange om året foretaget et energisyn af en uafhængig ekspert og gennemfører mindst to af de anbefalinger om forbedring af den energimæssige ydeevne, der fremsættes på grundlag af energisynet.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren forelægger energisynsrapporten og detaljeret dokumentation for, hvordan overnatningsstedet har opfyldt dette kriterium.

40. Klimaanlæg (op til 2 point)

Alle husholdningsklimaanlæg på overnatningsstedet skal have en energieffektivitet, som er 15 % højere end tærsklen for energieffektivitetsklasse A i direktiv 2002/31/EF (1,5 point). Alle husholdningsklimaanlæg på overnatningsstedet skal have en energieffektivitet, som er mindst 30 % højere end tærsklen for klasse A i direktiv 2002/31/EF (2 point).

Dette kriterium gælder ikke for klimaanlæg, der også kan benytte andre energikilder, eller luft til vand- og vand til vand-apparater, eller enheder med et output (køleeffekt) på mere end 12 kW.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge relevant dokumentation for, at dette kriterium er opfyldt.

41. Automatisk slukning af klima- og varmeanlæg (1,5 point)

Der skal være et system, som automatisk slukker klima- og varmeanlægget i rummet, når vinduerne er åbne.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge tekniske specifikationer fra de faglærte teknikere, der er ansvarlige for installationen, salget og/eller vedligeholdelsen af klimaanlægget.

42. Bioklimatisk byggeri (3 point)

Overnatningsstedets bygninger skal være opført i overensstemmelse med principperne for bioklimatisk byggeri.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

43. Energieffektive køleskabe (1 point), ovne (1 point), opvaskemaskiner (1 point), vaskemaskiner (1 point), tørretumblere (1 point) og kontorudstyr (1 point) (højst 3 point i alt)

a) (1 point): Alle køleskabe til husholdningsbrug skal være i energieffektivitetsklasse A⁺ eller A⁺⁺ i henhold til Kommissionens direktiv 94/2/EF⁽¹⁾, og alle køle- eller minibarer skal mindst være i energieffektivitetsklasse B.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge dokumentation for alle køleskabes og køle- og minibarers energieffektivitetsklasse.

⁽¹⁾ EFT L 45 af 17.2.1994, s. 1.

- b) (1 point): Alle elovne til husholdningsbrug skal være i energieffektivitetsklasse A, jf. Kommissionens direktiv 2002/40/EF ⁽¹⁾.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge dokumentation for energieffektivitetsklassen for alle elovne til husholdningsbrug.

Bemærk: Dette kriterium gælder ikke for ovne, som ikke benytter el som energikilde, eller andre ovne, der ikke er omfattet af direktiv 2002/40/EF (f.eks. industriovne).

- c) (1 point): Alle opvaskemaskiner til husholdningsbrug skal være i energieffektivitetsklasse A i henhold til Kommissionens direktiv 97/17/EF ⁽²⁾.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge dokumentation for energieffektivitetsklassen for alle opvaskemaskiner.

Bemærk: Dette kriterium gælder ikke for opvaskemaskiner, der ikke er omfattet af direktiv 97/17/EF (f.eks. industriopvaskemaskiner).

- d) (1 point): Alle vaskemaskiner til husholdningsbrug skal være i energieffektivitetsklasse A i henhold til Kommissionens direktiv 95/12/EF ⁽³⁾.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge dokumentation for energieffektivitetsklassen for alle vaskemaskiner.

Bemærk: Dette kriterium gælder ikke for vaskemaskiner, der ikke er omfattet af direktiv 95/12/EF (f.eks. industrivaskemaskiner).

- e) (1 point): Mindst 80 % af alt kontorudstyr (personlige computere, skærme, faxmaskiner, printere, skannere, fotokopieringsmaskiner) skal opfylde Energy Star-specifikationerne som fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 106/2008 ⁽⁴⁾ og i Kommissionens afgørelse 2003/168/EF ⁽⁵⁾.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge dokumentation for, at kontorudstyret opfylder Energy Star-kravene.

- f) (1 point): Alle tørretumblere skal være i energieffektivitetsklasse A som fastsat i Kommissionens direktiv 95/13/EF ⁽⁶⁾.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge dokumentation for energieffektivitetsklassen for alle tørretumblere.

Bemærk: Dette kriterium gælder ikke for tørretumblere, der ikke er omfattet af direktiv 95/13/EF (f.eks. industritørretumblere).

44. Elektriske hånd- og hårtørre med sensor (op til 2 point)

Alle elektriske håntørre (1 point) og hårtørre (1 point) skal være udstyret med sensorer eller have fået tildelt et ISO type I-miljømærke.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge passende dokumentation for, hvordan overnatningsstedet opfylder kriteriet.

⁽¹⁾ EFT L 128 af 15.5.2002, s. 45.

⁽²⁾ EFT L 118 af 7.5.1997, s. 1.

⁽³⁾ EFT L 136 af 21.6.1995, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT L 39 af 13.2.2008, s. 1.

⁽⁵⁾ EUT L 67 af 12.3.2003, s. 22.

⁽⁶⁾ EFT L 136 af 21.6.1995, s. 28.

45. Placering af køleskabe (1 point)

Køleskabe i køkken, restaurant og bar placeres og indstilles efter energibesparende principper for at mindske energispildet.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium.

46. Automatisk slukning af belysning i værelser (1,5 point)

Mindst 95 % af overnatningsstedets værelser skal have et system, hvor lyset slukkes automatisk, når gæsten forlader værelset.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge tekniske specifikationer fra de faglærte teknikere, der er ansvarlige for installationen og/eller vedligeholdelsen af disse systemer.

47. Timerstyring af saunaer (1 point)

Alle badstuer (sauna, hammam) skal være styret af en timer, eller ved at personalet følger en procedure for tænding og slukning.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge tekniske specifikationer fra de faglærte teknikere, der er ansvarlige for installationen og/eller vedligeholdelsen af disse systemer.

48. Vedvarende energikilder til opvarmning af svømmebassiner (op til 1,5 point)

Energi til opvarmning af svømmebassiner skal komme fra vedvarende energikilder. Mindst 50 %: 1 point, 100 %: 1,5 point.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge data om energiforbruget til opvarmning af svømmebassiner og dokumentation, der viser mængden af energi fra vedvarende energikilder.

49. Automatisk slukning af udendørs belysning (1,5 point)

Udendørs belysning, der ikke er nødvendig af sikkerhedsgrunde, skal automatisk slukkes efter et bestemt tidspunkt eller aktiveres med en bevægelsessensor.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge tekniske specifikationer fra de faglærte teknikere, der er ansvarlige for installationen og/eller vedligeholdelsen af disse systemer.

VAND**50. Brug af regnvand (2 point) og genvundet vand (2 point)**

a) (2 point): Regnvand opsamles og bruges til andre formål end sanitært brugsvand og drikkevand.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium sammen med relevant dokumentation herfor, og på passende vis godtgøre, at forsyningen med sanitært vand og drikkevand holdes fuldstændig adskilt fra regnvandet.

b) (2 point): Genvundet vand opsamles og bruges til andre formål end sanitært brugsvand og drikkevand.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium sammen med relevant dokumentation herfor, og på passende vis godtgøre, at forsyningen med sanitært vand og drikkevand holdes fuldstændig adskilt fra det genvundne vand.

51. Automatiske vandingsystemer til udendørsarealer (1,5 point)

Overnatningsstedet skal anvende et automatisk system, der optimerer vandings tidspunkter og vandforbrug til udendørs planter og grønne områder.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

52. Vandgennemstrømningen i vandhaner og brusere (1,5 point)

Den gennemsnitlige vandgennemstrømning fra alle vandhaner og brusere med undtagelse af vandhaner i badekar må ikke overstige otte liter pr. minut.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

53. Wc-skyl (1,5 point)

Mindst 95 % af toiletterne må højst forbruge seks liter pr. stor skylning.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

54. Opvaskemaskiners vandforbrug (1 point)

Opvaskemaskinernes vandforbrug (udtrykt ved $W_{(m\grave{a}lt)}$) skal være mindre end eller lig med grænseværdien defineret i nedenstående ligning, med anvendelse af den samme testmetode, EN 50242, og programcyklus, som er valgt i direktiv 97/17/EF:

$$W_{(m\grave{a}lt)} \leq (0,625 \times S) + 9,25$$

hvor:

$W_{(m\grave{a}lt)}$ = opvaskemaskinens målte vandforbrug i liter pr. opvask med en decimal

S = det antal standardkuverter, som opvaskemaskinen er beregnet til.

Dette kriterium gælder kun for husholdningsopvaskemaskiner.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge tekniske specifikationer fra de faglærte teknikere, der er ansvarlige for fremstillingen, salget eller vedligeholdelsen af opvaskemaskinerne, eller dokumentation for, at opvaskemaskinerne har fået tildelt Fællesskabets miljømærke.

55. Vaskemaskiners vandforbrug (1 point)

De vaskemaskiner, som benyttes på overnatningsstedet af gæster, personale eller på dets vaskeri, må højst forbruge 12 liter vand pr. kg vasketøj målt i henhold til EN 60456 under anvendelse af samme 60 °C-normalprogram for bomuld som valgt i direktiv 95/12/EF.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge tekniske specifikationer fra de faglærte teknikere, der er ansvarlige for fremstillingen, salget eller vedligeholdelsen af vaskemaskinerne, eller dokumentation for, at vaskemaskinerne har fået tildelt Fællesskabets miljømærke. Overnatningsstedets ledelse skal fremlægge teknisk dokumentation fra sit vaskeri, hvoraf det fremgår, at vaskemaskinerne opfylder dette kriterium.

56. Vandhanevandets temperatur og gennemstrømningshastighed (1 point)

Vandtemperaturen og -gennemstrømningen skal kunne reguleres hurtigt og præcist i mindst 95 % af vandhanerne.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

57. Brusertimere (1,5 point)

Alle brusere i personalefaciliteter, udendørsarealer og fællesområder skal være udstyret med en timer/sensor, der afbryder vandstrømmen efter et bestemt tidsrum, eller hvis de ikke benyttes.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

58. Overdækket svømmebassin (1 point)

Om natten eller når det fyldte svømmebassin ikke er i brug i mere end en dag, skal det overdækkes for at modvirke afkøling af vandet i bassinet og for at reducere fordampning.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

59. Afisning (indtil 1,5 point)

Når det er nødvendigt at afise veje, anvendes mekaniske midler eller sand/grus for at gøre vejene på overnatningsstedets anlæg sikre i tilfælde af is og sne (1,5 point).

Hvis der anvendes kemisk afisning, må der kun anvendes stoffer, der ikke indeholder over 1 % chloridioner (Cl-) (1 point), eller afisningsmidler, der har fået Fællesskabets miljømærke, eller et nationalt eller regionalt ISO type I-miljømærke (1,5 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

60. Angivelse af vandets hårdhed (op til 2 point)

I nærheden af vaskefaciliteter/vaskemaskiner/opvaskemaskiner skal der gives oplysninger om det lokale vands hårdhed (1 point), så gæster og personale optimalt kan anvende vaskemidler, eller der skal være et automatisk doseringssystem (1 point), der optimerer vaskemiddeldoseringen efter vandets hårdhed.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med dokumentation af, hvorledes gæsten informeres.

61. Vandbesparende urinaler (1,5 point)

Alle urinaler skal anvende et system uden vand eller være udstyret med manuel eller elektronisk skylning, der kun skyller det enkelte urinal efter brug.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal forelægge detaljeret dokumentation for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium.

62. Beplantning med oprindeligt hjemmehørende arter (1 point)

Nybeplantning af udendørsområder med træer og hække skal bestå af oprindeligt hjemmehørende arter.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge relevante specifikationer af, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation fra en ekspert.

RENGØRINGSMIDLER OG DESINFEKTIONSMIDLER**63. Rengøringsmidler (op til 3 point)**

Mindst 80 vægtprocent af de håndopvaskemidler og/eller rengøringsmidler til opvaskemaskiner og/eller vaskemidler og/eller universalrengøringsmidler og/eller sanitetsrengøringsmidler og/eller sæbe og shampoo, som overnatningsstedet benytter, skal være tildelt Fællesskabets miljømærke eller andre nationale eller regionale ISO type I-miljømærker (1 point for hver af disse kategorier rengøringsmiddel, højst 3 point i alt).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge data og dokumentation (herunder relevante fakturaer) med angivelse af de anvendte mængder af sådanne produkter og mængderne af produkter med et miljømærke.

64. Indendørs og udendørs malinger og lakker (op til 2 point)

Mindst 50 % af overnatningsstedets indendørs og/eller udendørs malerarbejde skal være udført med indendørs og/eller udendørs malinger og lakker, som er tildelt Fællesskabets miljømærke eller andre nationale eller regionale ISO type I-miljømærker (1 point for indendørs malinger og lakker, 1 point for udendørs malinger og lakker).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge data og dokumentation (herunder relevante fakturaer) med angivelse af de anvendte mængder af sådanne produkter og mængderne af produkter med et miljømærke.

65. Fremme af alternativer til kunstige pejse- og grilltændere (1 point)

I stedet for kunstige pejse- og grilltændere tilbydes eller sælges kun alternative produkter som rapsolie, hampeprodukter og lignende på overnatningsstedet.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal afgive en erklæring om, at kriteriet er opfyldt.

66. Svømmebassin/dam: dosering af desinfektionsmidler i almindeligt svømmebassin (1 point) eller naturligt/økologisk svømmebassin/dam (1 point)

Svømmebassinet skal være forsynet med et automatisk doseringssystem, som med den mindst mulige mængde desinfektionsmiddel sikrer en passende hygiejne (1 point).

Eller

Svømmebassinet/dammen skal være naturlig/økologisk, dvs. at brugernes hygiejne og sikkerhed kun sikres med naturlige midler (1 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge teknisk dokumentation for det automatiske doseringssystem eller det naturlige/økologiske svømmebassin/dam og dets vedligeholdelse.

67. Mekanisk rensning (1 point)

Overnatningsstedet skal anvende præcise procedurer for kemikaliefri rengøring, som f.eks. anvendelse af mikrofiberprodukter eller andre ikke-kemiske rengøringsmaterialer, eller aktiviteter med lignende virkninger.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium i givet fald sammen med relevant dokumentation.

68. Økologisk havebrug (2 point)

Udendørs områder passes enten uden brug af pesticider eller i henhold til økologiske landbrugsprincipper som fastsat i Rådets forordning (EF) nr. 834/2007 ⁽¹⁾, eller som fastsat i national lovgivning eller i anerkendte nationale økologiske ordninger.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium i givet fald sammen med relevant dokumentation.

69. Insekt- og skadedyrsmidler (op til 2 point)

Den byggemæssige udformning af overnatningsstedet og sundhedsrelaterede metoder (såsom bygninger på pæle for at hindre rotters adgang, anvendelse af myggenet og lignende) skal sikre, at anvendelsen af insekt- og skadedyrsmidler på overnatningsstedet holdes på et absolut minimum (1 point).

Hvis der anvendes insekt- og skadedyrsmidler, må der kun anvendes stoffer, der er tilladt til økologisk landbrug (som fastsat i forordning (EF) nr. 834/2007), eller som har fået Fællesskabets miljømærke eller andre nationale eller regionale ISO type I-miljømærker (1 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium i givet fald sammen med relevant dokumentation.

AFFALD

70. Kompostering (op til 2 point)

Overnatningsstedet skal sortere relevant organisk affald (haveaffald 1 point, køkkenaffald 1 point) og sikre, at det komposteres i henhold til de lokale myndigheders retningslinjer (f.eks. af de lokale myndigheder, af overnatningsstedet selv eller af en privat virksomhed).

⁽¹⁾ EUT L 189 af 20.7.2007, s. 1.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium i givet fald sammen med relevant dokumentation.

71. Drikkevarer i engangsemballage (2 point)

Drikkevarer i engangsemballage må ikke udbydes i områder, der ejes eller direkte forvaltes af overnatningsstedet.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med en angivelse af, hvilke engangsprodukter der i givet fald bruges, og ifølge hvilken lovgivning dette kræves.

72. Bortskaffelse af fedt/olier (op til 2 point)

Der skal installeres fedtudskillere, og pandefedt/-olier og friturefedt/-olier skal indsamles og bortskaffes på passende vis (1 point).

Der skal tilbydes gæster hensigtsmæssig bortskaffelse af fedt/olie (f.eks. i ferielejligheder) (1 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

73. Anvendte tekstiler, møbler og andre produkter (op til 2 point)

Brugte møbler, tekstiler og andre produkter såsom elektronisk udstyr skal gives til velgørende formål i henhold til overnatningsstedets politik herfor (2 point) eller sælges (1 point) til andre sammenslutninger, som indsamler og genbruger sådanne varer.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium sammen med relevant dokumentation fra sammenslutningerne.

ANDRE YDELSER

74. Grønne tage (2 point)

Mindst 50 % af overnatningsstedets bygninger, der har hertil egnede tage (flade eller svagt hældende tage) og ikke anvendes til andre formål, skal være dækket med græs eller tilplantede.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

75. Kommunikation og oplysning om miljøet (op til 3 point)

Overnatningsstedet skal tilbyde gæsterne kommunikation og oplysning om miljøet via opslag om lokal biologisk mangfoldighed og om landskabs- og naturbevarelsesforanstaltninger (1,5 point). Gæsteunderholdning omfatter indslag om miljø (1,5 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, sammen med relevant dokumentation.

76. Røgfrie fællesrum og værelser (op til 1,5 point)

Rygning skal være forbudt i 100 % af fællesrummene og enten mindst 70 % af værelserne (1 point) eller mindst 95 % af værelserne (1,5 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal oplyse om antallet og typen af områderne og anføre, i hvilke af disse der er rygeforbud.

77. Cykler (1,5 point)

Der stilles cykler til rådighed for gæsterne (mindst 3 cykler for hver 50 værelser).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium.

78. Afhentning (1 point)

Overnatningsstedet skal tilbyde gæster, som ankommer med kollektive trafikmidler, afhentning med et miljøvenligt transportmiddel, f.eks. elbil eller hestevogn/kane.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium, og hvordan afhentningsmuligheden formidles til gæsterne.

79. Returflasker og genbrugsflasker (op til 3 point)

Overnatningsstedet skal tilbyde drikkevarer i retur-/genbrugsflasker: læskedrikke (1 point), øl (1 point), vand (1 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium sammen med relevant dokumentation fra flaskeleverandørerne.

80. Brug af produkter, som kan genoplades/genfyldes (op til 2 point)

Overnatningsstedet må kun benytte genopladelige batterier til tv-fjernbetjening (1 point), og/eller tonerkassetter, der kan genfyldes, til printere og fotokopieringsmaskiner (1 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium sammen med relevant dokumentation fra leverandørerne af batterierne og/eller de virksomheder, der genopfylder tonerkassetterne.

81. Papirprodukter (op til 3 point)

Mindst 80 % af det anvendte toilet- og tissuepapir og/eller kontorpapir og/eller trykte papir skal være tildelt Fællesskabets miljømærke eller andre nationale eller regionale ISO type I-miljømærker (1 point for hver af disse tre kategorier af papirprodukter).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge data og dokumentation (herunder relevante fakturaer) med angivelse af de anvendte mængder af sådanne produkter og mængderne af produkter med et miljømærke.

82. Varige forbrugsgoder (op til 3 point)

Mindst 30 % af enhver kategori af varige forbrugsgoder (f.eks. sengelinned, håndklæder, duge, personlige og bærbare computere, fjernsyn, madrasser, møbler, vaskemaskiner, opvaskemaskiner, køleskabe, støvsugere, gulvbelægninger, elpærer) på overnatningsstedet skal være tildelt Fællesskabets miljømærke eller andre nationale eller regionale ISO type I-miljømærker (1 point for hver af op til tre kategorier af varige forbrugsgoder).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge data og dokumentation med angivelse af antallet af sådanne produkter og antallet af produkter med et miljømærke.

83. Lokale fødevarer (op til 3 point)

Der skal tilbydes mindst to lokale produkter, som er i sæson (for frisk frugt og grøntsager), ved hvert måltid inklusive morgenmaden (1,5 point).

arter såsom bestemte fisk og skaldyr samt »bushmeat« og rejer, der produceres med metoder, som ødelægger mangrove-skove (1,5 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge relevant dokumentation herfor.

84. Økologiske fødevarer (op til 2 point)

Hovedingredienserne i mindst to retter (1 point) eller i alle retter på menukortet inklusive morgenmaden (2 point) skal være produceret efter økologiske landbrugsmetoder, jf. forordning (EF) nr. 834/2007 eller opfylde kravene til et ISO type I-miljømærke.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge relevant dokumentation herfor.

85. Indeklima (op til 4 point)

Overnatningsstedet skal sørge for et optimalt indeklima ved hjælp af en eller begge nedenstående foranstaltninger:

— Værelser og fællesrum skal overholde kravene i punkt 3 i bilag I til direktiv 89/106/EØF og må kun indeholde maling, udstyr, møbler og materialer, der er certificeret med Fællesskabets miljømærke eller et andet tilsvarende ISO type I-miljømærke for så vidt angår emission af gasser (2 point).

— Værelser og fællesrum skal være fri for duftstoffer, lagner, håndklæder og andre tekstiler skal vaskes med sæbe uden duftstoffer (1 point), og rengøring skal foretages med rengøringsmidler uden duftstoffer (1 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal erklære, at kriteriet er opfyldt, og forelægge relevant dokumentation herfor. Kravet om duftstoffer kan opfyldes ved at forelægge en liste over de komponenter/ingredienser, der indgår i de vaske- og rengøringsmidler, som ikke indeholder duftstoffer.

LEDELSE**86. EMAS-registrering (3 point) eller ISO-certificering (2 point) af overnatningsstedet**

Overnatningsstedet skal være registreret i fællesskabsordningen for miljøstyring og miljørevision (EMAS) (3 point) eller certificeret i henhold til ISO 14001 (2 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge passende belæg for EMAS-registrering eller ISO 14001-certificering.

87. EMAS-registrering (1,5 point) eller ISO-certificering (1 point) af leverandører

Mindst en af hovedleverandørerne eller servicevirksomhederne, som overnatningsstedet benytter, skal være registreret i EMAS (1,5 point) eller certificeret i henhold til ISO 14001 (1 point).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge passende belæg for, at mindst en af hovedleverandørerne er EMAS-registreret eller ISO 14001-certificeret.

88. Underleverandørers overensstemmelse med obligatoriske kriterier (op til 4 point)

Hvis underleverandører leverer yderligere mad og drikke eller fritids/fitnessaktiviteter, skal sådanne ydelser opfylde alle obligatoriske kriterier i dette bilag, som gælder for de pågældende ydelser (2 point for hver mad- og drikkevareserviceydelse og/eller fritids/fitnessfacilitet, som findes på overnatningsstedet).

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge dokumentation for sine aftaler med underleverandører om, at de skal overholde de obligatoriske kriterier.

89. Energi- og vandmålere (1 point)

Overnatningsstedet skal have installeret supplerende energi- og vandmålere, der gør det muligt at indsamle data om forbruget til forskellige aktiviteter og/eller maskiner, f.eks. værelser, vaskeri, køkken og/eller enkelte apparater som køleskabe, vaskemaskiner osv.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en detaljeret redegørelse for, hvordan overnatningsstedet opfylder dette kriterium sammen med en analyse af de indsamlede data (hvis disse allerede er disponible).

90. Yderligere miljøtiltag (højest 3 point)

Enten:

- a) Yderligere miljøtiltag (op til 1,5 point for hvert tiltag, i alt højst 3 point): Overnatningsstedets ledelse skal træffe foranstaltninger ud over dem, der er omhandlet i kriterierne i denne afdeling eller i afdeling A, for at forbedre overnatningsstedets miljøpræstationer. Det ansvarlige organ, som vurderer ansøgningen, tildeler en pointsum til disse tiltag, hvor hvert tiltag ikke kan tildeles mere end 1,5 point.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge en erklæring om, at dette kriterium er opfyldt, sammen med en fyldestgørende beskrivelse af hvert yderligere tiltag, som ansøgeren ønsker at få taget i betragtning.

Eller:

- b) Tildeling af miljømærke (3 point): Overnatningsstedet skal have fået tildelt et nationalt eller regionalt ISO type I-miljømærke.

Vurdering og verifikation: Ansøgeren skal fremlægge passende belæg for, at vedkommende har fået tildelt et miljømærke.
